

smrtí; proto stůj zde náš klidný a cele zdůvodněný soud literární, jak se vytvořil v nás pečlivým studiem jeho díla literárního i důkladným poznáním jeho činnosti. Vlček zanechává po sobě práci objemnou a rozlehlou, ale praneprátrného významu literárního, uměleckého, básnického a myslitelského. Jako romanopisec pracoval šablonami, přejímanými většinou z pseudoidealistického románu německého; tvůrčí jeho síla umělecká byla nevalná a Vlček zakrýval tento věčný nedostatek tendencí vlasteneckou, žel, velmi povrchní. Takového rázu jsou hojně čtené jeho romány *Zlato v ohni*, *Samohrady*, *Setník Halaburd*, *Černé jezero*. Později psal Vlček díla memoirová a autobiografická v románovém nebo povídkovém rámci, často úmorně a prázdne povídává, *V rodném hnízdě*, *V budečské škole*, *Druhové z mládeži*, *Sněhy a ledy*. Dostí početné jest i jeho dílo dramatické, ale význam jeho básnický jest dočista negativní; Vlček nebyl ani básníkem, ani tvůrcem charakterů a duší; poněvadž však snažil se zachovávat vnějškově dramatická „pravidla“, stačilo již, aby byla čítána jeho díla na středních školách a aby jeho *Milada* byla některými učiteli pokládána za vzornou tragedii. Jako publicista byl nesamostatný, ale přesvědčený a kdysi i přesvědčující parafrázér různých *loci communes*. Vlček bývá označován svým smýšlením i svou osobností konservativcem a v tom bývá hledán rozpor mezi ním a mladší generací českou. Není to však pravda; Vlček konservativcem — důsledným a důsažným konservativcem metodou a soustavou — nebyl a konservatism nebyl by to, co by jej odcizilo mladší generaci, jež dovedla milovat a uctívat nejednoho krajního konservativce cizího i domácího, u nichž konservatism byl opravdovou nutností celé osobnosti a metodou filosofickou. Co odcizilo Vlčka mladší generaci, byl prostě jeho charakter *základně protibásnický a utilitaristický*, bez každého hlubšího myslitelského posvěcení. Tímto směrem byla vedena i revue *Osvěta*, kterou založil Vlček r. 1871; *Osvěta* měla v některých dobách jakýsi význam pro naši literaturu naukovou, ale neměla skoro žádného významu pro vývoj poesie a krásného umění slovesného a ke kulturním silám a hodnotám doby nenalezla nikdy vlastního a rozhodného poměru.

Prof. František Krejčí

narodil 21. srpna [1908] padesát let svého života. Nejsem kompetentní, abych ocenil jeho značné dílo vědecké a odborné; vědecká vzpomínka má platit zde autoru pěkných knih *O filosofii přítomnosti* a *Svoboda vůle a mravnost*, z nichž mluví silně cítěním kulturní a vane duch filosofie opravdu mužné a statečné.

Básník Vladimír Houdek

zemřel 28. srpna [1908] ve věku 38 let v pražském ústavě choromyslných, kdež byl internován přes šest let. Vladimír Houdek jest autorem dvou lyrických sbírek veršových, *Vykvelly bliny* a *V pavučinách nervů*. Není třeba přeceňovati, jak již se stalo v mnoha listech, básnického významu těchto knížek, aby člověku bylo líto ztráty Houdkovy i ukrutného osudu, který postihl tohoto upřímného a poctivého člověka, nedopřáv mu ani času k uměleckému uzrání. Verše Houdkovy jsou zakažené mnohým rmutným pramenem osobního trudu a utrpení; brutalitu mate si

básník osudným omylem často se silou; většinou schází také vnitřní zpěvná melodie, ten souvislý proud milostné něhy a předpokládajícího žáru, který činí teprve z veršovce básníka. Přesto jest zvláště v první knížce Houdkově několik milých čísel, a to tam, kde Houdek zůstal v mezích své vlohy a podával prostě, třebaš přikřve, po impresionisticku dojmy, kterými na něho útočil život málo šetrný a málo vyběravý ve svých zbraních. V druhé knize odvážil se Houdek na témata náboženských a dějinných meditací, na něž nestačil a která nedovedl vyvésti z rudimentárního a chaotického stavu pouhých křečovitých záchvatů vztekly revolty nebo blasfemie.

Lev Nikolajevič Tolstoj

dosahuje v těchto dnech [9. září 1908] osmdesátého roku a poskytuje tím celému vzdělanému světu příležitost k vědným vzpomínkám. Mně jest Tolstoj nejprve velikým básníkem a umělcem-psychologem, tvůrcem největšího románového eposu devatenáctého stol., *Vojna a mír*, a teprve potom moralistou a propagátorem nábožensko mravních idejí; šla-li druhá činnost jeho do šířky, první došla hloubky; blíží-li se druhé období jeho žurnalismu, někdy velmi jednostrannému (*Co jest umění?* a *Shakespeare*), dostoupil v prvním tvůrčí síly a velikosti, jaká jen zřídka byla přána smrtelníkům. Tolstého zor i názor zužoval se od tohoto obdivuhodného díla přes *Annou Kareninu* ke *Kreutzerově sonátě* a *Vládě tmy*, až dospěl jeho posledních traktátů nábožensko politických, v nichž jeví se jako *etický anarchista křesťanský*; prvek etického anarchismu, jakési pasivní resistance proti společnosti, státu a jejím zřízením, jest jistě podstatnou součástíkou prvního křesťanství a Tolstoj dovolává se ho jistě ne neprávem; proti všemu oficiálnímu církevnímu křesťanství má Tolstoj pravdu úplnou. Tolstoj jako druhý Rousseau nevěří v civilizaci ani v kulturu, mezi nimiž neliší ani ve svém utilitarismu. Ruku v ruce s tím jde u Tolstého poslední doby nechuť ke vší poesii a ke všemu *umění* slovesnému; vždyť nedávno prohlásil kterémusi dotazovateli rytmus ve verši za cosi nepřirozeného a poesii za zbytečnost! (Jako by všechen život, všechno dění vesměrné, ano i všechna práce nebyla řízena rytmem! Kráčí-li oráč za pluhem, vesluje-li rybář na bárce — i oni pracují rytmičky; rytmus jejich práce i rytmus básně, obojí jest řízeno touž měrou: dechem lidské hrudi a tepem lidského srdce!) Hlubokou kritiku díla Tolstého se stanoviska uměleckého i kulturního obsahuje kniha *Merežkovského Dostojevského a Tolstoj*; taktní a šetrná ve výraze, jest silná ve věci; byl bych rád, kdybych uviděl brzy její český překlad.

Literární historik Antonín Truhlář

zemřel 10. září [1908] ve věku 58 let. Antonín Truhlář věnoval všechnu svou houževnatou píli a oddanou lásku sběratelství i studiu humanistického písemnictví v Čechách, ale přes tuto dlouholetou práci nese-psal přece vlastní pragmatické historie českého humanismu, nýbrž spokojil se popisným dílem, slovníkově uspořádaným, *Rukojetí k dějinám latinského písemnictví v Čechách*, jejíž 1. díl vyšel